O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI, CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti rektori X.B.Yunusov
2025-yil “29” 08

Ro‘yxatga olindi: №BD-60840200-1.07
2025-yil “29” 08

LOTIN TILI VA FARMATSIYA TERMINOLOGIYASI

O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	800000 – Qishloq, o‘rmon, baliq xo‘jaligi va veterinariya
Ta’lim sohasi:	840000 – Veterinariya
Ta’lim yo‘nalishi:	60840200 – Veterinariya farmatsevtikasi

Samarqand - 2025

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
LTFT1204	2025-2026	2	4
Fan/modul turi	**Ta’lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O‘zbek		4

1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Lotin tili va farmatsiya terminologiyasi	60	60	120

2. I. Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad - talabalarga “Lotin tili va farmatsiya terminologiyasi“ bilimlarning nazariy asoslarini 2 ta bo‘lim bo‘yicha (anatomik va farmatsevtik) asosiy tushunchalari va kategoriyalarini grammatik qonuniyatlar tamoyillarini o‘rgatish hamda ularni amalda tadbiq etish ko‘nikmasini hosil qilish. Bu dasturning asosiy maqsadi oliy malakali veterinariya tibbiyoti mutaxassislarning saviyasini oshirish borasida farmatsevtik atamashunoslik asoslarini chuqur o‘rgatish.

Fanning vazifasi – bakalavriyat talabalarini to‘g‘ri talaffuz qilishga o‘rgatish, grammatik formalarni tushunish va atamalarning ma’nosini tushunish, mustaqil ravishda lug‘atsiz yoki lug‘at bilan anatomik, klinik va farmatsevtik atamalarni tuzishga qaratilgan. Dastur o‘z ichiga nazariy va amaliy bilimlarni kattagina hajmini olgan bo‘lib, talabalar farmatsiya atamalarni keyingi kurslarda maxsus fanlarda tuzish, tushunish va tadbiq etishda yordam beradi.

II. Asosiy nazariy qism (amaliy mashg‘ulotlari)

II.I. Amaliy mashg‘ulotlari bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Lotin tilining qisqacha tarixi. Farmatsevtik terminologiya asoslari.
2. Lotin tili alifbosi. Unli harflar. “y” harfining qo‘llanilishi. Diftonglar. Undosh harflar.
3. Harf birikmalari va qo‘sh undoshlarning o‘qilishi. Digraflar.
4. So‘zlarning bo‘g‘inlarga bo‘linishi. Bo‘g‘inlarning cho‘ziqlik va qisqalik qoidalari. Urg‘u.
5. So‘z turkumlari. Fe’l. Fe’l negizi. Fe’llarning buyruq mayli.
6. Ot. Otlarning grammatik kategoriyalari. I turlanishdagi otlar.
7. Aniqlovchi. Moslashgan va moslashmagan aniqlovchilar. Moslashmagan aniqlovchili atamalarni tarjima qilish.Yunon tilidan kirib kelgan 1 turlanishga kiruvchi otlarning turlanishi. Predlog va bog‘lovchilar.
8. Retsept. Retseptning tuzilishi. Aniqlik va majhullik nisbatlari. Esse - bor

bo‘lmoq fe’li. Gapda so‘zlaming tartibi.

9. II turlanishdagi otlar. Mujskoy va jenskiy roddagi otlar

10. II turlanish sredniy roddagi otlar.

11. Yunon -lotin termin (atama) elementlari.

12. V tipik guruh. Dorivor vositalar(preparatlar)ning savdo nomlari. Savdo nomlarida so‘zlarning yasalishi.

13. Murakkab dorivor preparatlarning nomlanishi.

14. Sifat. **I—II** turlanishdagi sifatlar. Moslashgan aniqlovchi. **I—II** turlanishdagi sifatlarning **I, II** turlanishdagi otlar bilan moslashuvi.

15. Farmatsevtik terminlar, tez-tez takrorlanadigan bo‘laklar va retseptlarni tarjima qilish.

16. Botanik nomenklaturada sifatlarning ishlatilishi.

17. Vaksinalar, zardoblar va anatoksinlar nomida sifatlarning ishlatilishi.

18. Majhullik nisbatidagi o'tgan zamon sifatdoshi.

19. III turlanishdagi otlar. Undosh tip. Undosh tipdagi mujskoy roddagi otlar. I-II turlanishdagi sifatlarning III turlanishdagi undosh tipdagi mujskoy roddagi otlar bilan moslashuvi.

20. III turlanishdagi otlar. Undosh tipdagi jenskiy roddagi otlar. I-II turlanishdagi sifatlarning III turlanishdagi undosh tipdagi jenskiy roddagi otlar bilan moslashuvi.

21. III turlanishdagi otlar. Undosh tipdagi sredniy roddagi otlar. III turlanishdagi sifatlarning III turlanishdagi undosh tipdagi sredniy roddagi otlar bilan moslashuvi.

22. Aralash tipdagi otlar.

23. II turlanishdagi sifatlar.

24. Son. Tartib va sanoq sonlar.

25. So‘z yasash. Morfema. Suffiksatsiya. Tana tuzilishi Prefiksatsiya. Klinik terminologiya.

26. Dori formalari.

27. Retsept strukturasi va formasi.

28. Retseptlarda so‘zlarni qisqartirish.

29. Farmatsevtik termin va retseptlarni tarjima qilish.

30. Lotin maqollari va hikmatlari.

III. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Lotin tili va farmatsiya terminologiyasi fanining tarixi, uni o‘rganish uslublari.

2. Dorivor preparatlar nomi. Dorivor preparatlar nomidagi familiyalar. Fe’lning

	shart mayli. " fiat, fiant " fe'lining retseptlarda qo'llanilishi. 3. Dorivor vositalar nomenklaturasi. Dorivor vositalar nomenklaturasining tipik guruhlari. O'simlik va hayvonlardan olingan dorivor mahsulotlar nomlari. O'simliklar mahsulotidan olingan ajratmalardan iborat bo'lgan dorivor preparatlar nomlari. Organik kimyoviy moddalaming ilmiy va trivial (shartli) nomlanishi. Dorivor vositalaming trivial nomlaridagi tez-tez takrorlanadigan bo'laklar. 4. Dorivor preparatlarga trivial nomlarni berish qoidalari. IV tipik guruh. Dorivor moddalaming xalqaro patentlanmagan nomlari. Alkaloidlar va glikozidlar nomlanishi.Vitaminlar va fermentlar nomlanishi. 5. Dorivor preparatlarning ko'p bo'lakli nomlarida sifatlarning qo'llanilishi. Dorivor preparatlarning ko'p bo'lakli nomlaridagi modellar. 6. VI tipik guruh. Kimyoviy nomenklatura. Kimyoviy elementlar, kislotalar va oksidlarning lotincha nomlari. 7. Tuzlar nomi. Asos tuzlarning nomi. Kislorodsiz kislotalarning organik asoslar bilan hosil qilgan tuzlarining nomi. Natriy va kaliy tuzlarning nomi. Yunoncha old qo'shimchali sonlar. Uglevodorodlar, uglevodorodli va kislotali radikallarning nomlanishi. 8. Aniq nisbatdagi hozirgi zamon sifatdoshi. Murakkab retsept tarkibiga kiruvchi moddalar. 9. Sifat darajalari. Qiyosiy va orttirma darajadagi sifatlar. 10. IV va V turlanishdagi otlar. 11. Dori vositalarining farmakologik ta'siri bo'yicha guruh nomlanishi. 12. Retsept strukturasi va formasi.
3.	**IV. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • grammatikasi qonunlari asosida anatomik va farmatsevtik atamalarni tuzishi, atamalarning strukturasi va ularning nomenklaturasida maxsus qisqartirishlar, lotin tilida grammatik sistema asosida atamalarni to'g'risida ***tasavvurga ega bo'lishi;*** • anatomik, klinik va farmatsevtik bo'limlar bo'yicha morfologik, sintaktik usullarni bilishi va ularni amaliyotda qo'llash; talaba anatomik, klinik va farmatsevtik terminlarni amaliy mashg'ulotda tahlil qilish usullarni qo'llashi, xulosa chiqarishi, muammoli vaziyatni hal etish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar to'plami va ulardan foydalanishi, ilmiy tushunchalarni tushuntira olishi, muammoli vaziyatlar bo'yicha yechimlarni ***bilishi va ulardan foydalana olishi;*** • lotin grammatikasi qonunlari asosida anatomik va farmatsevtik atamalarni tuzishi; xatosiz retseptlarni o'qiy olishi, ilmiy tushunchalarni tushuntira olishi, muammoli vaziyatlar bo'yicha yechimlarni qabul qilish ***ko'nikmalariga ega***

Veterinariya farmatsevtikasi, farmakologiya va toksikologiya kafedrasidagi "Lotin tili va farmatsiya terminologiyasi" fanining o'quv dasturiga Top-300 OTM ta'lim dasturlari asosida quyidagi qo'shimchalar kiritildi

№	O'quv dasturidagi mavzu nomi	TOP-300 ta'lim dasturi bo'yicha Xorijiy oliy ta'lim tashkiloti nomi	Top-300 ta'lim dasturi asosida kiritilgan qo'shimchalar
1	1-mavzu. Lotin tilining qisqacha tarixi. Farmatsevtik terminologiya asoslari	University of Exeter, QS-155, THE 172, ARWU 181 https://www.exeter.ac.uk/study/studyinformation/modules/info/?moduleCode=CLA1254&sys=0	
2	6-mavzu. Ot. Otlarning grammatik kategoriyalari. I turlanishdagi otlar	University of Exeter, QS-155, THE 172, ARWU 181 https://www.exeter.ac.uk/study/studyinformation/modules/info/?moduleCode=CLA1254&sys=0	
3	12-mavzu. V tipik guruh. Dorivor vositalar(preparatlar)ning savdo nomlari. Savdo nomlarida so'zlarning yasalishi	University of Exeter, QS-155, THE 172, ARWU 181 https://www.exeter.ac.uk/study/studyinformation/modules/info/?moduleCode=CLA1254&sys=0	

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Biotexnologiya va ekologiya fakulteti Veterinariya farmatsevtikasi, farmakologiya va toksikologiya kafedrasi dotsentlar N.Farmanov va A.A. Xolikovlar tomonidan 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya, 840000 – Veterinariya, 60840200 – Veterinariya farmatsevtikasi ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar tayyorlash uchun "Lotin tili va farmatsiya terminologiyasi" fanidan tayyorlangan o'quv dasturiga

TAQRIZ

Respublikamizning qishloq xo'jaligini malakali mutaxassislar bilan ta'minlash borasida tayyorlanayotgan veterinariya farmatsevtlari yuqori saviyali, nazariy va amaliy bilimlarga ega bo'lishi lozim.

Oliy ta'limning bakalavriat yo'nalishlari uchun tuzilgan ushbu o'quv dastur "Lotin tili va farmatsiya terminologiyasi" fani muammolarini o'z ichiga olib, bir necha qismdan iborat. Jumladan, dasturni o'z ichiga olgan o'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni, asosiy nazariy qism, amaliy mashg'ulotlari uchun ko'rsatmalar, mustaqil ish bo'yicha ko'rsatmalar, darsliklar va o'quv qo'llanmalar asosida tuzilgan.

Fanni o'rganish uchun amaliy mashg'ulotlari va mustaqil ishlash uchun yetarli darajada soatlar ajratilgan bo'lib, veterinariya farmasevtikasi mutaxassisliklariga oid tafakkur va dunyo qarashni shakllantirishda katta ahamiyatga egadir.

Dasturning "Asosiy nazariy qism"da fanning mazmuni, amaliy, laboratoriya mashg'ulotlari va mustaqil ta'limni tashkil etish uchun ko'rsatmalar, dars uchun kerak bo'ladigan "Darslik va o'quv qo'llanmalar ro'yxati" alohida-alohida berilgan.

Dasturda amaliy mashg'ulotning mavzulari rejalashtirilgan soatlarga qarab taqsimlangan.

Shuning uchun "Lotin tili va farmatsiya terminologiyasi" fanidan yozib tayyorlangan o'quv dasturini hozirgi davr va mutaxassislik bo'yicha malaka talablariga javob beradi deb hisoblayman va o'quv jarayonida qo'llash uchun tavsiya etaman.

Samarqand davlat tibbiyot universiteti,
Farmakologiya kafedrasi mudiri,
dotsent **S.J.Yuldashev**

	bo'lishi kerak;
4.	**VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blis-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar
5.	**VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yurutish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni muvoffaqqiyatli topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1.X.T.Umarov. Lotin tili va tibbiy farmatsevtik terminologiya asoslari." Tamaddun'' Toshkent 2015. - 330 bet. 2. Lotin tili va farmatsevtik terminologiya asoslari / darslik: L.X.Bazarova, N.S.Suyundikov, D.K.Xudoyqulova: «Ibn Sino» nashriyoti, 2022-yil. - 330 bet.. 3. Samuel Oppong Bekoe, Mani Saravanan, Reimmel Kwame Adosraku and P K Ramkumar Veterinary Medicine and Pharmaceuticals Textbook. 2020 y. p.180. 4.F.Clementi, G. Fumagalli, Farmacologia Generale e Molecolare- UTET 2021. p.865 **Qo'shimcha adabiyotlar** 1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 bet. 2. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 bet. 3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 bet. 4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohatlar yo'lini qatiy davom ettiramiz. 6-jild. Toshkent: "O'zbekiston", 2023. – 398-bet. 5. Mirziyoyev Sh.M. Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston. Toshkent: "O'zbekiston", 2024. – 481 bet 6. L.X.Bazarova, N. S .Suyundikov .Lotin tili. Toshkent.''Extremum press'' 2011. - 218 bet 7. B.G. KATZUNG, Farmacologia Generale e Clinica, Piccin. VI Edizione italiana sulla IX in lingua inglese, Piccin, 2018. p.565 8. Katzung Bertram G. Basic & Clinical Pharmacology. 8th ed. New York:

	Lange Medical Books/McGraw-Hill, 2001. p.696 **Axborot manbaalari** 1. www.gov.uz 2. www.lex.uz 3. www.Ziyonet.uz.
7.	Fan dasturi Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti huzuridagi "840000-Veterinariya" ta'lim sohasi bo'yicha Muvofiqlashtiruvchi soha Kengashning 2025-28 08 3 sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** **N.Farmanov** – SamDVMCHBU, "Veterinariya farmatsevtikasi, farmakologiya va toksikologiya " kafedrasi mudiri, veterinariya fanlari nomzodi, dotsent **A.A.Xolikov** – SamDVMCHBU, "Veterinariya farmatsevtikasi, farmakologiya va toksikologiya " kafedrasi dotsenti, veterinariya fanlari doktori.
9.	**Taqrizchilar:** **E.I. Xamdamova**- Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali Tabiiy, ijtimoiy fanlar va jismoniy madaniyat kafedrasi dotsenti **S.J.Yuldashev** –Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Farmakologiya kafedrasi mudiri, dotsent

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Biotexnologiya va ekologiya fakulteti Veterinariya farmatsevtikasi, farmakologiya va toksikologiya kafedrasi dotsentlar N.Farmanov va A.A. Xolikovlar tomonidan 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya, 840000 – Veterinariya, 60840200 – Veterinariya farmatsevtikasi ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar tayyorlash uchun "Lotin tili va farmatsiya terminologiyasi" fanidan tayyorlangan o'quv dasturiga

T A Q R I Z

Respublikamizning qishloq xo'jaligini malakali mutaxassislar bilan ta'minlash borasida tayyorlanayotgan veterinariya farmatsevtlari yuqori saviyali, nazariy va amaliy bilimlarga ega bo'lishi lozim.

Oliy ta'limning bakalavriat yo'nalishlari uchun tuzilgan ushbu o'quv dastur "Lotin tili va farmatsiya terminologiyasi" fani muammolarini o'z ichiga olib, bir necha qismdan iborat. Jumladan, dasturni o'z ichiga olgan o'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni, asosiy nazariy qism, amaliy mashg'ulotlari uchun ko'rsatmalar, mustaqil ish bo'yicha ko'rsatmalar, darsliklar va o'quv qo'llanmalar asosida tuzilgan.

Fanni o'rganish uchun amaliy mashg'ulotlari va mustaqil ishlash uchun yetarli darajada soatlar ajratilgan bo'lib, veterinariya farmasevtikasi mutaxassisliklariga oid tafakkur va dunyo qarashni shakllantirishda katta ahamiyatga egadir.

Dasturning "Asosiy nazariy qism"da fanning mazmuni, amaliy, laboratoriya mashg'ulotlari va mustaqil ta'limni tashkil etish uchun ko'rsatmalar, dars uchun kerak bo'ladigan "Darslik va o'quv qo'llanmalar ro'yxati" alohida-alohida berilgan.

Dasturda amaliy mashg'ulotning mavzulari rejalashtirilgan soatlarga qarab taqsimlangan.

Shuning uchun "Lotin tili va farmatsiya terminologiyasi" fanidan yozib tayyorlangan o'quv dasturini hozirgi davr va mutaxassislik bo'yicha malaka talablariga javob beradi deb hisoblayman va o'quv jarayonida qo'llash uchun tavsiya etaman.

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali Tabiiy, ijtimoiy fanlar va jismoniy madaniyat kafedrasi dotsenti: **Xamdamova E.I.**